

Sammanfattning

Ett bolag får som underentreprenör i uppdrag att utföra städarbete i en kommuns skolor. I det gällande kollektivavtalet finns s.k. garantiregler som innebär bl.a. att arbetstagare hos det företag som tidigare utfört städarbetet under vissa förutsättningar har rätt till nyanställning hos det företag som därefter utför samma arbete. Fråga om bolaget i detta fall övertagit städarbetet på sådant sätt att dessa garantiregler skall gälla för arbetet.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2007-04-25
StockholmDom nr 44/07
Mål nr A 23/06**KÄRANDE**

Svenska Kommunalarbetareförbundet, Box 19039, 104 32 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Jakob Broman, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

SVARANDE

1. Almega Tjänsteförbunden, Box 55545, 102 04 STOCKHOLM
2. ISS Facility Services AB, 556410-3280, Box 47635,
117 94 STOCKHOLM
Ombud för båda: jur. kand. Lars Bäckström, Almega AB, adress som 1 ovan

SAKEN

kollektivavtalsbrott

Mellan Almega Tjänsteförbunden och Svenska Kommunalarbetareförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal, bl.a. det s.k. serviceentreprenadavtalet. Det i målet aktuella avtalet gäller under tiden den 1 april 2004–31 maj 2007. ISS Facility Services AB (bolaget) är medlem i Almega Tjänsteförbunden och bundet av kollektivavtalet.

Ingressen till avtalet har följande lydelse.

KOLLEKTIVAVTAL

mellan
Almega Tjänsteförbunden och
Svenska Kommunalarbetareförbundet
avseende serviceentreprenadföretag anslutna till Almega Tjänsteförbunden.

Avtalet omfattar servicearbete som utförs vid sjukhus, vårdinrättningar och skolor. Vid servicearbete på andra kommunala objekt tillämpas avtalet endast om arbetstagaren uteslutande och annat än kortvarigt utför arbetsuppgifter på kommunala objekt.

I kollektivavtalet ingår ett antal bilagor. I bilaga 6 som benämns Löner och löneprinciper finns under rubriken Löneprinciper följande bestämmelser.

3 Garantiregler**Mom 1**

Då städentreprenadföretag övertar servicearbete från annat företag enligt mom 2 nedan ska i första hand deltidsanställda, med minst sex månaders sammanhängande anställningstid, i det övertagande företaget, erbjudas utökad arbetstid.

Krävs härutöver nyanställning ska i första hand anställning erbjudas de anställda arbetstagare, som har minst sex månaders sammanhängande anställningstid på arbetsplatsen. Provanställning får ej förekomma i sådana fall. Vid nyanställning enligt detta stycke ska arbetstagare erhålla bibehållen lön förutsatt att samma arbetsuppgifter erhålles hos den nya arbetsgivaren.

Mom 2

Garantireglerna gäller i följande fall:

1. Då städentreprenadföretag övertar servicearbete vid företag där löner och allmänna anställningsvillkor regleras av annat kollektivavtal.
2. Då städentreprenadföretag övertar servicearbete från annat städentreprenadföretag, för det fall att kundföretaget och lokalerna är desamma.

Anmärkning:

Parterna är ense om att ovanstående garantiregler ej gäller för såvida LAS § 6 b är tillämplig.

Städningen av skolor i Vilhelmina kommun (kommunen) utfördes till och med den 30 juni 2005 av Vilhelmina Bostäder. Efter ett anbudsförfarande antog kommunen ett anbud av Riksbyggen om förvaltning av kommunens fastigheter för en treårsperiod med början den 1 juli 2005. Riksbyggen anlidade i sin tur bolaget som underentreprenör för att utföra städningen av kommunens skollokaler. För detta arbete anställde bolaget tolv personer som tidigare var anställda hos Vilhelmina Bostäder och som hade utfört samma arbetsuppgifter i den anställningen. Bolaget anställde också för detta städarbete fem personer som inte tidigare hade varit anställda hos Vilhelmina Bostäder. De tolv nyanställda som kom från Vilhelmina Bostäder fick i sin nya anställning hos bolaget lägre lön än de hade haft tidigare och deras anställningar inleddes med en provanställning. Tjugoen andra personer, som i sin anställning hos Vilhelmina Bostäder hade städat kommunens skollokaler, sökte men fick inte anställning hos bolaget.

Tvist har uppkommit om bolaget brutit mot garantireglerna i serviceentreprenadavtalet genom att provanställa de tolv arbetstagare som tidigare hade varit anställda hos Vilhelmina Bostäder och ge dem lägre lön än de hade där samt genom att inte erbjuda andra arbetstagare från Vilhelmina Bostäder anställning hos bolaget utan i stället anställa fem andra personer.

Förbundet har väckt talan mot arbetsgivarparterna och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta bolaget att betala

1. ekonomiskt skadestånd till
 - a) R.A. med 2 370 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - b) L.B. med 2 370 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - c) L.C. med 2 710 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet

- d) A.G. med 175 kr per månad fr.o.m. den 1 juli 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - e) S.F.H. med 2 710 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - f) U.J. med 2 584 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - g) A.J. med 1 897 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 och med 1 694 kr per månad fr.o.m. den 1 februari 2006 till dagen för huvudförhandling i målet
 - h) S.K. med 2 497 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudhandling i målet
 - i) N.M-A. med 2 015 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - j) L.P. med 2 370 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling målet
 - k) T.S. med 175 kr per månad fr.o.m. den 1 juli 2005 till dagen för huvudförhandling i målet
 - l) B.S. med 840 kr per månad fr.o.m. den 15 augusti 2005 till dagen för huvudförhandling i målet samt
2. allmänt skadestånd till var och en av arbetstagarna under 1 a)–l) med 50 000 kr och till förbundet med 1 000 000 kr.

Vidare har förbundet yrkat att bolaget skall betala ränta enligt 6 § räntelagen på de ekonomiska skadestånden från respektive belopps förfallodag den 25:e i varje månad samt på de allmänna skadestånden från dagen för delgivning av stämning (den 31 januari 2006), allt tills betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandena. Lönekraven har vitsordats som skäliga i och för sig. De allmänna skadestånden har inte vitsordats. Sättet att beräkna räntan har vitsordats som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Twisten och omständigheterna kring denna

Twisten gäller tillämpningen av de s.k. garantireglerna i serviceentreprenadavtalet. Tolkningen av reglerna bör göras mot bakgrund av att syftet med bestämmelserna är att skydda såväl arbetstagarna som ”sittande” entreprenör. Arbetstagarna riskerade tidigare att ständigt få börja om med avtalens lägsta löner eftersom de ofta fick byta arbetsgivare i samband med att en tidigare arbetsgivare som bedrivit verksamheten i egen regi lade ut den på entreprenad eller i samband med att den entreprenör som de var anställda hos förlorade en ny upphandling. Arbetstagarna hade nämligen i dessa situationer inte någon rätt att tillgodoräkna sig och behålla den lönenivå som de hade uppnått hos den tidigare arbetsgivaren. En ”sittande” entreprenör riskerade på sin sida att bli förfördelad vid en förnyad upphandling. Andra intressenter

kunde nyanställa till avtalets lägsta löner och kunde därmed, på grund av lägre lönekostnader, ofta lämna ett mera fördelaktigt anbud.

I detta fall kom Riksbyggen att vinna den upphandling om förvaltning av Vilhelmina kommuns (kommunen) fastigheter som hade utlysts för en, i första hand, treårsperiod som började den 1 juli 2005. Riksbyggen hade emellertid inte för avsikt att sköta den del av förvaltningen som rörde städning av kommunens skolor och som Vilhelmina Bostäder hade utfört till och med den 30 juni 2005. I stället anlätade Riksbyggen i sin tur bolaget som underentreprenör för att ta hand om detta städarbete. Bolaget skötte städarbetet från den 1 juli 2005, dvs. med början i direkt anslutning till att Vilhelmina Bostäder hade avslutat sitt engagemang med städningen.

Bolaget anställde tolv av Vilhelmina Bostäders tidigare anställda för städarbetet i skollokalerna. Dessa fortsatte alltså med samma arbetsuppgifter som de tidigare hade haft, men med en ny arbetsgivare. Samtliga anställdes emellertid inledningsvis på prov och fick i sina nya anställningar lägre lön än de hade haft hos Vilhelmina Bostäder. Ytterligare 21 av Vilhelmina Bostäders tidigare anställda hade sökt anställning hos bolaget men inte fått någon. I stället anställde bolaget fem andra personer. Bolaget har alltså inte fullt ut följt garantireglernas bestämmelser om att vid nyanställning erbjuda i första hand tidigare anställda hos Vilhelmina Bostäder anställning. Inte heller har garantireglernas bestämmelser om förbud mot provanställning och rätt för arbetstagarna till bibehållen lön iakttagits.

Förbundet och arbetsgivarparterna är emellertid oense om garantireglerna är tillämpliga i detta fall. Arbetsgivarparterna vidgår dock att reglerna skulle ha varit tillämpliga om det varit bolaget som haft kontraktet med kommunen. Enligt förbundets uppfattning är det dock inte av betydelse för reglernas tillämpning att det är Riksbyggen och inte bolaget som är avtalspart i förhållande till kommunen. Riksbyggen har inte utfört städarbetet och har heller aldrig haft för avsikt att utföra detta arbete. Städarbetet som sådant har alltså direkt övertagits av bolaget från Vilhelmina Bostäder. Det kan i sammanhanget konstateras att det av de inblandade företagen, inklusive kommunen, bara är bolaget som är bundet av serviceentreprenadavtalet.

Kollektivavtalets tillkomst och utveckling

Ett kollektivavtal om städentreprenad ingicks första gången år 1995 mellan Almega Tjänsteförbunden och förbundet. Avtalet var i huvudsak identiskt med det avtal om städentreprenad som sedan tidigare gällde mellan Almega Tjänsteförbunden och Fastighetsanställdas förbund. När det gäller garantireglerna är innehållet i första stycket i momentet 1 detsamma i dag som i det först tecknade avtalet. Däremot finns inte längre andra stycket i det momentet kvar som innebar att personal som hade slutat vid det övertagande företaget och som anmält företrädesrätt till ny anställning enligt 25 § anställningsskyddslagen skulle i andra hand erbjudas anställning. Bestämmelserna i dåvarande tredje stycket i moment 1 i garantireglerna är desamma som de bestämmelser som i dag finns i andra stycket men med den skillnaden att bestämmelserna då inte innehöll någon löneskyddsregel. När det gäller

momentet 2 fanns i det första avtalet fyra punkter. Bestämmelserna i de två punkter som finns kvar i detta moment i dagens avtal är dock, bortsett från en smärre språklig förändring, desamma som i det första avtalet.

Regeln i momentet 2 punkten 2 om att kundföretaget och lokalerna skall vara desamma för att garantireglerna skall gälla när ett städentreprenadföretag övertar servicearbete från ett annat sådant företag, hade införts år 1984 i det avtal som gällde med Fastighetsanställdas förbund.

I avtalet mellan Almega Tjänsteförbunden och förbundet gjordes inga förändringar avseende garantireglerna förrän i 2001 års avtal. Då gjordes flera stora förändringar. Bl.a. infördes löneskyddet i bestämmelserna i nuvarande andra stycket i momentet 1.

Den förändringen föranleddes av de problem som den konkurrensutsatta offentliga upphandlingen hade fört med sig och som berörts redan inledningsvis. Sålunda uppkom problem såväl för de anställda, som drabbades av lönesänkningar vid arbetsgivarbyten, som för de entreprenadföretag som innehade en entreprenad och som till följd av sina lönekostnader missgynnades i konkurrenshänseende när entreprenaden skulle upphandlas på nytt. Förbundet hade ett stort intresse av att få bukt med den lönesänkning som inträffade var gång de anställda till följd av nya upphandlingar fick byta arbetsgivare. Garantireglerna gav ju från början inte något skydd för lönen utan endast en viss nyanställningsgaranti och rätt till bibehållen arbetstid. Även arbetsgivarna och kommunerna var intresserade av att åstadkomma en förändring. I 1998 års avtal försökte avtalsparterna att nå en lösning på problemet genom att höja avtalets lägsta löner. Detta ledde till en viss förbättring men löste inte problemet helt.

Inför 2001 års avtal var parterna överens om att helt lösa problemet. Förbundets förslag till lösning var att det i avtalet skulle införas en lönetrappa. Detta var arbetsgivarparten dock inte intresserad av utan föreslog i stället att det i garantireglerna skulle tas in en bestämmelse om rätt även till bibehållen lön. Förbundet accepterade det förslaget som alltså kom att bli avtalsinnehåll. Det pris som förbundet fick betala för införandet av detta löneskydd var lägre löneökning.

Närmare om garantireglerna och deras tillämpning i detta fall

Garantireglerna innehåller i moment 1 de materiella bestämmelser som reglerar bl.a. hur villkoren för anställda som följer med till en ny entreprenör skall hanteras.

I momentet 2 anges i vilka situationer garantireglerna gäller. Utgångspunkten för de situationer som avses med punkten 1 i momentet är att bestämmelserna är tänkta att skydda arbetstagarna vid alla typer av verksamhetsskiftningar. Enligt förbundets mening tar bestämmelsen i punkten 1 alltså inte sikte enbart på den situationen att servicearbetet har företagits i egen regi och därefter lagts ut på entreprenad. Utgångspunkten för de situationer som punkten 2 omfattar är att arbetet går över från ett städentreprenadföretag till

ett annat sådant företag. Med städentreprenadföretag menas då, enligt förbundets uppfattning, företag som är bundna av serviceentreprenadavtalet. Detta framgår av definitionen av städentreprenadföretag som finns i kollektivavtalets ingress. Visserligen används i ingressen i nuvarande avtal uttrycket serviceentreprenadföretag men i det första avtalet, som gällde åren 1995–1998, användes uttrycket städentreprenadföretag även i ingressen och det ordet har till följd av en utebliven konsekvensändring kommit att kvarstå i garantireglerna.

Förbundets uppfattning är i första hand att situationen i detta fall är sådan att garantireglerna är tillämpliga enligt punkten 1 i moment 2. Entreprenaden kan då anses ha övertagits av bolaget enligt något av följande tre synsätt.

Det första synsättet innebär att man skall betrakta situationen så att entreprenaden har gått över direkt från Vilhelmina Bostäder till bolaget. Riksbyggen har rent faktiskt aldrig övertagit entreprenaden utan dess roll har enbart varit avtalsteknisk. Det förhållandet att det är Riksbyggen som har avtal med kommunen inverkar därför inte på tillämpningen av reglerna. Det kan med detta synsätt konstateras att bolaget har övertagit servicearbete vid företag där detta arbete tidigare reglerats av annat avtal. Bolaget och Vilhelmina Bostäder är bundna av olika kollektivavtal.

Det andra synsättet innebär att bolaget övertagit arbetet från kommunen. Situationen kan då ses så att kommunen, när avtalet med Vilhelmina Bostäder löpte ut den 30 juni 2005, tog tillbaka arbetet för att omedelbart därefter, dvs. från och med den 1 juli samma år, lägga ut det på bolaget. Riksbyggen, som alltså aldrig utfört något arbete, har inte haft någon relevant roll och påverkar inte tillämpningen av reglerna.

Enligt det tredje synsättet är utgångspunkten att Riksbyggen skall anses ha övertagit entreprenaden innan den övertogs av bolaget. Eftersom Riksbyggen är bundet av ett annat kollektivavtal har alltså bolaget övertagit servicearbete vid företag där villkoren varit reglerade av annat kollektivavtal.

Dessa synsätt kan jämföras med hur man bedömer om en övergång av verksamhet enligt 6 b § anställningsskyddslagen har skett. Vid en sådan bedömning är inte avtalsrelationen mellan de inblandade aktörerna det mest relevanta utan hur verksamheten rent faktiskt har övergått. Enligt förbundets uppfattning bör motsvarande bedömningsmetod tjäna som en utfyllnadsregel när det gäller att bedöma om garantireglerna skall gälla eller inte i en viss situation.

För det fall Arbetsdomstolen inte delar förbundets uppfattning att en tillämpning av punkten 2 förutsätter att både överlämnande och övertagande företag är bundna av serviceentreprenadavtalet, görs i andra hand gällande att garantireglerna är tillämpliga enligt den punkten. Bolaget har övertagit servicearbete av Vilhelmina Bostäder och såväl kundföretag, dvs. kommunen, som lokalerna är desamma. Med kundföretag avses, enligt förbundets uppfattning, det företag eller motsvarande där städningen utförs.

Sammanfattning av grunderna

Bolaget, som är bundet av serviceentreprenadavtalet, har övertagit städningsarbetet vid kommunens skolor på sådant sätt att garantireglerna i avtalet är tillämpliga. De tolv arbetstagare som tidigare arbetat med städningen med Vilhelmina Bostäder som arbetsgivare har enligt garantireglerna rätt till bibehållen lön i sin nya anställning hos bolaget. Genom att inte betala dem denna lön har bolaget brutit mot kollektivavtalet och ådragit sig skyldighet att betala allmänt skadestånd till såväl förbundet som de berörda arbetstagarna. Dessa har dessutom rätt att få mellanskillnaden mellan den lön som de rätteligen skulle ha haft och den lön som bolaget betalat. Av det yrkade skadeståndsbeloppet till förbundet avser 150 000 kr bolagets brott mot garantireglernas bestämmelser om rätt till bibehållen lön.

Bolaget har vidare i strid med garantireglerna anställt arbetstagarna på prov. Även för detta brott mot kollektivavtalet är bolaget skyldigt att betala allmänt skadestånd till arbetstagarna och förbundet. Av det yrkade beloppet till förbundet avser 50 000 kr bolagets kollektivavtalsbrott i denna del.

Vidare har bolaget brutit mot garantireglerna genom att för skolstädningsarbetet nyanställa fem personer utan anknytning till Vilhelmina Bostäder trots att 21 av dess anställda, som haft samma arbetsuppgifter, sökt arbete hos bolaget. Bolaget har därmed ådragit sig skyldighet att betala allmänt skadestånd till förbundet. Av det yrkade beloppet till förbundet avser 800 000 kr bolagets kollektivavtalsbrott i denna del. Skadeståndet bör bestämmas till detta belopp mot bakgrund av den vinst som bolaget har gjort genom att anställa andra till en lägre lön än den lön som de som varit anställda hos Vilhelmina Bostäder skulle ha haft rätt till.

Arbetsgivarparterna

Garantireglernas innebörd

Serviceentreprenadavtalet omfattar servicearbete som utförs vid vissa kommunala och landstingskommunala objekt. Avtalet avser huvudsakligen städarbete men har kommit att omfatta även en del andra arbetsuppgifter, såsom t.ex. iordningställande av konferensutrymmen och förmedling av intern post. Det var därför ett namnbyte skedde från städentreprenadavtalet till serviceentreprenadavtalet. Ingressen innehåller numera också ordet serviceentreprenadföretag i stället för ordet städentreprenadföretag som dock, som förbundet påpekat, kommit att dröja sig kvar i de nu omtvistade garantireglerna. Däremot är det inte riktigt som förbundet hävdar att ingressen skulle var liktydig med en definition av vad som menas med ett städentreprenadföretag. Innehållet i ingressen utgör enbart en beskrivning av vilka företag som är bundna av kollektivavtalet. Det finns således i avtalet inte någon definition av begreppet städentreprenadföretag.

Det som är gemensamt för de fall där garantireglerna blir tillämpliga är att ett städentreprenadföretag, som är bundet av serviceentreprenadavtalet, får ett uppdrag från en kommun eller ett landsting om att utföra servicearbete vid

något sådant kommunalt objekt som anges i kollektivavtalets ingress. De två typfall där garantireglerna skall tillämpas anges i momentet 2 i punkten 1 respektive punkten 2. Det rör sig alltså om två olika situationer. Punkten 1 tar sikte på vad som kan kallas för utläggningsfallet. Den är tillämplig när kommunen har bedrivit servicearbetet i egen regi men bestämmer sig för att lägga ut arbetet på entreprenad. I punkten 2 upptas vad som kan kallas för bytesfallet. Då har kommunen redan en gång lagt ut servicearbetet vid ett visst objekt på entreprenad och sedan, när ett nytt avtal skall träffas, ingått detta med en annan entreprenör.

Det särskilda villkor som ställs upp i punkten 1 för att garantireglerna skall bli tillämpliga är att det ”vid företaget”, dvs. i kommunen, skall gälla ett annat kollektivavtal än serviceentreprenadavtalet. Det villkoret är så gott som alltid uppfyllt. För tillämplighet enligt punkten 2 krävs som särskilda villkor att de båda entreprenadföretagens kund är densamma samt att servicearbetet utförs i samma lokaler såväl före som efter bytet av entreprenör.

Någon gemensam partsavsikt att garantireglerna skulle bli tillämpliga i de fall och på det sätt som förbundet hävdar i tvisten finns inte. Det kan konstateras att den uppfattning som förbundet hävdar för med sig att bytesfallen kan föras in under såväl punkten 1 som punkten 2 beroende på om båda de berörda entreprenadföretagen är bundna av serviceentreprenadavtalet eller inte. En sådan tolkning ger den märkliga följden att i bytesfallen skulle tillämpningsområdet för garantireglerna bli större om det ”tappande” företaget inte är bundet av serviceentreprenadavtalet än om det är bundet av detta avtal, eftersom punkten 2 innehåller inskränkande krav som inte finns i punkten 1. Det kan också ifrågasättas om reglerna i punkten 2 över huvud taget behövs om även bytesfallen faller in under punkten 1.

Arbetsgivarparterna är dock ense med förbundet om verkan av garantireglerna för de fall de skall anses vara tillämpliga. Det skall emellertid framhållas att det anställningsskydd som garantireglerna ger inte innebär någon automatisk övergång av anställda mellan de berörda företagen. Det är snarare fråga om en sorts företrädesrätt till anställning i de fall ett övertagande företag behöver nyanställa. Som framgår uttryckligen av reglerna gäller dessa inte när situationen är sådan att bestämmelserna om verksamhetsövergång i 6 b § anställningsskyddslagen kan tillämpas. Det finns enligt arbetsgivarparterna inte heller någon grund för att i något hänseende använda bedömningar enligt lagreglerna om verksamhetsövergång som något slags utfyllnadsregler vid tolkningen av garantireglernas tillämplighet.

Den aktuella entreprenaden

Bolaget är bundet av serviceentreprenadavtalet och är följaktligen skyldigt att tillämpa garantireglerna i de situationer där reglerna gäller. De övriga aktörerna som är aktuella i tvisten, nämligen kommunen, Vilhelmina Bostäder och Riksbyggen är däremot, som redan förbundet nämnt, inte bundna av detta avtal.

Det är också riktigt att Vilhelmina Bostäder utförde städarbetet i kommunens skollokaler till och med den 30 juni 2005. Från och med den 1 juli samma år fick Riksbyggen enligt avtal med kommunen hand om förvaltningen av kommunens fastigheter. I avtalet ingick det nämnda städarbetet. Det är alltså Riksbyggen som gentemot kommunen är ansvarig för att arbetet utförs. Emellertid utför inte Riksbyggen själv städarbete och har inte städare anställda. Riksbyggen lade därför i sin tur ut städarbetet på bolaget som underentreprenör. Någon kundrelation finns således inte mellan kommunen och bolaget utan det är Riksbyggen som har kommunen som kund. Eftersom Riksbyggen inte är bundet av serviceentreprenadavtalet hade Riksbyggen, om man ändå valt att anställa personal för att utföra även städarbetet, inte varit skyldigt att följa garantireglerna.

När bolaget fick entreprenadkontraktet med Riksbyggen anställde bolaget totalt 17 arbetstagare. Som förbundet uppgett hade tolv av dem tidigare utfört samma arbete som anställda hos Vilhelmina Bostäder. Det är riktigt att de i sina nya anställningar hos bolaget fick lägre lön än de tidigare hade haft och att de till att börja med anställdes på prov. Det är också riktigt att ytterligare 21 personer från Vilhelmina Bostäder hade sökt arbete hos bolaget men inte fått någon anställning. Däremot anställde bolaget, som förbundet anfört, också fem personer som inte hade haft anställning hos Vilhelmina Bostäder. Något ytterligare personalbehov fanns inte.

Sammanfattande inställning

Bolaget har inte varit skyldigt att i samband med att det träffade avtal med Riksbyggen om städarbetet i kommunens skollokaler tillämpa garantireglerna i serviceentreprenadavtalet. Vad som har skett här är att kommunen bytt entreprenör för utförande av bl.a. det aktuella städarbetet. Det är inte möjligt att anse att garantireglerna skall gälla med stöd av vad som anges i punkten 1 i momentet 2. Den punkten tar enbart sikte på fall där ett arbete som drivs i egen regi läggs ut på entreprenad. En första förutsättning för att den punkten skulle ha gällt är därför att kommunen hade tagit tillbaka entreprenaden i egen regi innan arbetet på nytt lades ut på entreprenad vilket inte har skett här.

Garantireglerna är inte heller tillämpliga enligt punkten 2 i momentet 2 som i och för sig tar sikte på just bytesfallet. Bolaget har nämligen inte fått entreprenaden efter Vilhelmina Bostäder från kommunen utan från Riksbyggen. Städarbetet gäller visserligen samma lokaler som Vilhelmina Bostäder hade hand om men det är inte fråga om samma kundföretag. Bolaget har Riksbyggen som kund medan Vilhelmina Bostäder hade kommunen som kund. Det hade blivit fråga om samma kund om bolaget deltagit i kommunens upphandling och fått uppdraget direkt, men så är inte fallet.

När det gäller förbundets skadeståndsanspråk med anledning av påståendet om att bolaget hade bort anställa ytterligare personer från Vilhelmina Bostäder vill arbetsgivarparterna framhålla följande. Förbundet har under handläggningen av målet frånfällt sitt tidigare påstående om att elva personer nyanställts från annat håll och är nu i stället ense med arbets-

givarparterna om att det rör sig om fem personer. Trots detta har förbundet inte satt ned det yrkade beloppet i denna del.

Domskäl

Tvisten

Tvisten gäller om bolaget i olika hänseenden har brutit mot de s.k. garantireglerna i serviceentreprenadavtalet när bolaget enligt ett entreprenadavtal med Riksbyggen åtog sig att från och med den 1 juli 2005 utföra städarbete i kommunens skollokaler.

Förbundet har gjort gällande att bolaget i strid med reglerna provanställt tolv arbetstagare som dessförinnan var anställda hos Vilhelmina Bostäder – det bolag som tidigare hade hand om städarbetet i skollokalerna – och inte låtit dem behålla de löner de hade hos Vilhelmina Bostäder. Bolaget har enligt förbundet även brutit mot garantireglerna genom att nyanställa ytterligare fem personer utan anknytning till Vilhelmina Bostäder trots att arbetstagare därifrån hade sökt arbete hos bolaget. Förbundet har med hänvisning till dessa omständigheter yrkat att bolaget skall betala dels ekonomiskt skadestånd till de tolv anställda arbetstagarna motsvarande mellanskillnaden mellan den lön de fått och den lön de enligt förbundet varit berättigade till, dels allmänt skadestånd till såväl arbetstagarna som förbundet för kollektivavtalsbrotten.

Arbetsgivarparterna har vitsordat att bolaget inte har följt garantireglerna. Förbundets talan har dock bestritts med hänvisning till att garantireglerna enligt arbetsgivarparternas mening inte är tillämpliga i detta fall.

Den avgörande tvistefrågan är alltså om garantireglerna har den innebörden att de gäller för bolaget i den aktuella entreprenaden.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits vittnesförhör med M.E., tidigare anställd hos förbundet, och P.B., tidigare förhandlingsombudsman hos Fastighetsanställdas förbund. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med K.N., tidigare avtalsansvarig hos Almega Tjänsteförbunden för serviceentreprenadavtalet. Någon skriftlig bevisning har inte åberopats.

Faktiska omständigheter

Tvistefrågan skall bedömas med utgångspunkt i följande faktiska omständigheter som har framkommit av utredningen och som i allt väsentligt är ostridiga mellan parterna.

Fram till och med den 30 juni 2005 utförde Vilhelmina Bostäder enligt entreprenadavtal med kommunen städarbetet i kommunens skollokaler. Efter en ny upphandling antog kommunen ett anbud från Riksbyggen om förvalt-

ning av kommunens fastigheter under, i första hand, en treårsperiod med början den 1 juli 2005. Denna entreprenad omfattade även städarbetet av skollokalerna. Riksbyggen utförde emellertid inte själv städarbetet utan anlät i sin tur bolaget som underentreprenör för detta arbete. Bolaget är för denna verksamhet bundet av serviceentreprenadavtalet. Varken kommunen, Vilhelmina Bostäder eller Riksbyggen är bundna av detta kollektivavtal.

Bolaget anställde tolv av Vilhelmina Bostäders tidigare anställda för städarbetet i skollokalerna. De hade haft samma arbetsuppgifter i sina anställningar hos Vilhelmina Bostäder. När de anställdes hos bolaget fick de inledningsvis provanställningar. Vidare fick de en lägre lön än de hade haft hos Vilhelmina Bostäder. Ytterligare tjugoen av Vilhelmina Bostäders tidigare anställda hade sökt arbete hos bolaget men inte fått någon anställning. Bolaget anställde emellertid, utöver de tolv nämnda arbetstagarna, fem andra personer för städarbetet som inte kom från Vilhelmina Bostäder.

Garantireglerna – tillkomst och partsavsikt

Av utredningen har framkommit bl.a. följande. Serviceentreprenadavtalet, som från början benämndes städentreprenadavtalet, träffades första gången mellan Almega Tjänsteförbunden och förbundet år 1995. Avtalet var till stor del likalydande med Almega Tjänsteförbundens motsvarande avtal med Fastighetsanställdas förbund. Garantireglerna fanns med i avtalet från början och hade då, såvitt rör de två omtvistade punkterna om när reglerna gäller, i allt väsentligt samma lydelse som i nu gällande avtal. Några diskussioner om reglerna och innebörden i dem fördes inte mellan avtalsparterna i samband med att kollektivavtalet träffades första gången.

Vad som sålunda framkommit ger inte stöd för att det hos avtalsparterna har funnits någon gemensam partsavsikt som kan bilda grund för ett ställningstagande i tolkningsfrågan. P.B. och K.N. har berättat om motsvarande regler i avtalet med Fastighetsanställdas förbund. Av deras uppgifter framgår att garantireglerna i det avtalet hade sitt ursprung från 1970-talet och att reglerna utmönstrades ur avtalet vid slutet av 1990-talet. De har dock inte lämnat några uppgifter som ger stöd för att det hos avtalsparterna i det avtalet fanns någon gemensam partsavsikt som klargjorde reglernas tillämplighet i ett fall motsvarande det nu omtvistade. Varken de två nu nämnda förhörspersonerna eller M.E. har heller berättat om någon tidigare tvist angående garantireglerna som kunnat ge ledning i tolkningsfrågan.

Förbundet har vidare fört fram att vad som förekom i samband med att det i garantireglerna, moment 1, infördes ett löneskydd visar att parterna då gemensamt hade uppfattningen att reglerna skulle vara tillämpliga i fall som det nu omtvistade. Den utredning som har förebringats i denna del ger enligt Arbetsdomstolens uppfattning inte stöd för ett sådant ställningstagande.

Det anförda leder till slutsatsen att tolkningsfrågan får bedömas med utgångspunkt i garantireglernas ordalydelse och uppbyggnad.

Är garantireglerna tillämpliga?

Av texten i momentet 2 framgår att garantireglerna är tillämpliga i de fall som anges under två särskilda punkter. Parterna är ense om att det är tillräckligt om förutsättningarna enligt den ena punkten är uppfyllda för att reglerna skall gälla.

Arbetsgivarparterna har hävdad att punkten 1 avser s.k. utläggningsfall, dvs. den situationen att en kommun bestämmer sig för att lägga ut servicearbete på ett entreprenadföretag, samt att punkten 2 tar sikte på s.k. bytesfall, dvs. situationer när en kommun redan lagt ut arbetet på entreprenad och sedan i samband med en ny upphandling träffar avtal med ett annat entreprenadföretag än det tidigare anlitate. Enligt arbetsgivarparterna är detta de enda situationer där garantireglerna blir tillämpliga. Eftersom den föreliggande situationen inte överensstämmer med något av dessa typfall skall garantireglerna därför enligt arbetsgivarparternas uppfattning inte gälla.

Den uppfattning som arbetsgivarparterna har gjort gällande går väl att förena med ordalagen även om uttrycken ”vid företag” och ”kundföretag” kan synas mindre passande då avtalet avser arbeten vid kommunala objekt. Ordvalet i den delen får förmodligen tillskrivas det förhållandet att hela kollektivavtalet är hämtat från ett annat avtalsområde. Arbetsgivarparternas ståndpunkt, att reglerna är avsedda att tillämpas vid två klart åtskilda situationer, stöds också av att de fall när garantireglerna skall gälla har tagits upp i två separata punkter.

Förbundets inställning innebär att den aktuella situationen skulle kunna föras in under bägge punkterna. Förbundet har fört fram flera olika sätt att betrakta den föreliggande situationen på och utifrån dessa olika betraktelsesätt argumenterat för att förhållandena är sådana att garantireglerna skall gälla. Flera av de synsätt som förbundet har fört fram innebär att hänsyn inte skall tas till det förhållandet att det är Riksbyggen och inte bolaget som har entreprenadkontraktet med kommunen om skötseln av bl.a. skollokaler. Enligt förbundet är detta enbart en avtalsteknisk fråga som inte påverkar tillämpningen av garantireglerna. Förbundet har dock inte gjort gällande att de rådande avtalsrelationerna syftat till att bolaget skall kunna kringgå reglerna. Något sådant har heller inte framkommit i utredningen.

Arbetsdomstolen kan inte dela förbundets synsätt att man vid bedömningen av om bolaget är skyldigt att tillämpa garantireglerna kan bortse från Riksbyggens roll. Det finns enligt domstolens mening inte stöd i vare sig avtalstexten eller utredningen i övrigt för att göra bedömningen utifrån någon annan situation än den som faktiskt föreligger. Det finns inte heller, som förbundet hävdar, stöd för att använda den praxis som utvecklats kring övergångsregeln i 6 b § anställningsskyddslagen som utfyllnadsregler vid tolkningen av garantireglerna. Det framgår dessutom uttryckligen av garantireglerna att dessa inte är tillämpliga när det är fråga om en övergång av verksamhet i lagregelns mening.

Förbundet har emellertid gjort gällande att garantireglerna skall gälla även under den förutsättningen att Riksbyggens roll beaktas. Den situation som skall bedömas är då alltså, som beskrivits ovan, följande. Kommunen har i direkt anslutning till att entreprenadavtalet med Vilhelmina Bostäder om städning av kommunens skollokaler löpt ut träffat ett avtal med Riksbyggen, efter upphandling, om förvaltning av kommunens fastigheter. Riksbyggen har i sin tur lagt ut den del av förvaltningsuppdraget som gällt städningen av skollokalerna på bolaget.

Enligt förbundets uppfattning är garantireglerna tillämpliga i första hand enligt momentet 2 punkten 1. Uttryckssättet ”övertar städarbete vid företag” kan enligt Arbetsdomstolens mening inte gärna läsas på annat sätt än att en förutsättning för att garantireglerna skall gälla enligt den punkten är att det finns en bakomliggande avtalsrelation mellan det berörda entreprenadföretaget och det företag vid vilket arbetet skall utföras. Överfört på den aktuella situationen innebär denna tolkning att det skall finnas ett avtal om arbetet mellan kommunen, dvs. det ”företag” vid vilket arbetet utförs, och serviceentreprenadföretaget, dvs. bolaget. Något sådant avtal eller annan form av överenskommelse finns emellertid inte mellan bolaget och kommunen. Det anförda innebär att Arbetsdomstolen inte finner att situationen i detta fall är sådan att garantireglerna skall gälla till följd av bestämmelsen i momentet 2 punkten 1.

I andra hand har förbundet hävdade att garantireglerna skall tillämpas till följd av bestämmelsen i momentet 2 punkten 2. Förbundet har därvid framhållit att arbetet tidigare har utförts av ett serviceentreprenadföretag, nämligen Vilhelmina Bostäder, och att kundföretaget, dvs. kommunen, och lokalerna är desamma. Förbundets uppfattning synes bygga på synsättet att, oberoende av hur avtalsrelationerna ser ut, det avgörande är att de företag som rent faktiskt har, respektive har haft, hand om städarbetet är serviceentreprenadföretag samt att arbetet utförs i samma lokaler hos ett och samma företag. Arbetsdomstolen kan inte dela detta synsätt. Ordalydelsen, inte minst användningen av ordet kundföretaget, ger vid handen att en grundläggande förutsättning för att en situation skall anses vara sådan att den faller in under bestämmelsen är att det mellan detta företag och berörda serviceentreprenadföretag finns respektive har funnits en överenskommelse om utförandet av arbetet. Kundföretaget här, dvs. kommunen, har visserligen haft avtal med det företag som tidigare utfört arbetet men har ingen sådan relation med bolaget. Arbetsdomstolen finner alltså att garantireglerna inte heller med stöd av bestämmelsen i momentet 2 punkten 2 är tillämpliga i detta fall. Det kan tilläggas att domstolen med den gjorda tolkningen inte särskilt behöver ta ställning till den mellan parterna tvistiga frågan om en tillämpning av bestämmelsen i punkten 2 förutsätter att bägge de berörda serviceentreprenadföretagen är bundna av serviceentreprenadavtalet.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att Arbetsdomstolen kommer fram till slutsatsen att garantireglerna inte skall gälla i detta fall. Förbundets talan skall därmed avslås.

Rättegångskostnader

Med denna utgång skall förbundet som förlorande part ersätta arbetsgivarparterna för deras rättegångskostnader. Det råder inte tvist om det yrkade beloppet.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Kommunalarbetsareförbundets talan.
2. Svenska kommunalarbetsareförbundet skall ersätta Almega Tjänsteförbunden och ISS Facility Services AB för deras rättegångskostnader med sjuttiofemtusen (75 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Maj Johansson, Kurt Eriksson, Peter Ander, Rolf Hugert, Inger Öhrn Karlsson och Staffan Holmertz. Enhälligt.

Sekreterare: Emma Cardell